

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 11
Том 2

Засновано у 2015 році

Рівне – 2020

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 11. Том 2/ упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : Н. М. Коляда, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2020. – 227с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Коляда Наталя Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційних досліджень та європейської інтеграції, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Заступник головного редактора: **Грицай Наталя Богданівна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри біології та здоров'я людини Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник ДНІБ України ім. В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобилянський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності Вінницького національного технічного університету;

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Пелес Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Siegradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базур Б.), доктор хабілітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Савчук Б. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітніх технологій ім. Б. Ступарика Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»;

Яшук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Петренко О. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничо-математичної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української та іноземної лінгвістики, проректор з науково-педагогічної роботи Луцького національного технічного університету;

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Побірченко Н. С., доктор педагогічних наук, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк (Падалка) О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Zdzislaw SirojC (Здзіслав Сіройц), доктор габілітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Jolanta Skubisz (Йоланта Скубіш), доктор соціальних наук в галузі педагогіки, викладач кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща).

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. Збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних **Index Copernicus International**: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: **проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Друкється за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 28 травня 2020 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

ЗМІСТ

Павелків Р. Сучасні підходи до визначення сутності поняття «освітній простір».	6
Кравченко О., Кучер Г. Захист прав жінок на рівні громади: досвід міста Умань	14
Канішевська Л. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до виховання толерантності у молодших школярів у позаурочній діяльності.....	22
Mykhalchuk N., Ivashkevych E. Innovative means for testing knowledge, skills and abilities of adolescents at the lessons of foreign languages.....	28
Пентилок М., Федеяєва В. Концептуальні засади виховання дитини як мовної особистості в родинному середовищі.....	35
Шахрай В. Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства: основні поняття дослідження.....	48
Bezkorovaina O., Dyshchakovska O. Interactive teaching methods in foreign language learning: theoretical analysis of the problem.....	56
Богомолова М. «Порадники» в реалізації системи соціального виховання 20-х рр. XX ст. в Україні.....	63
Боровець О. Інклюзивне навчання в початковій школі: організаційно-педагогічний аспект.....	72
Встрова І., Верьовкіна О. Автономія вчителя іноземної мови: проблеми визначення.....	78
Гліничук Ю. Формування працезохоронної спрямованості у майбутніх учителів початкових класів шляхом професійної зорієнтованості змісту навчання з «Охорони праці в галузі».....	86
Гринькова Н., Стельмашук Ж., Ваколюк А. Роль волонтерської діяльності у формуванні особистості майбутнього вчителя початкової школи.....	93
Гурнік Л. Формування духовно-моральних цінностей у дошкільників.....	102
Денисенко Н., Бортнюк Т., Найт Н., Стасюк Д. Інноваційна педагогіка Ф. Фребеля через онлайн-сервіс «PREZI».....	109
Забіяка І., Лобанова С. Міжкультурна комунікативна компетентність майбутніх фахівців технічного та гуманітарного профілю у контексті глобалізації освітнього простору.....	120
Замелюк М., Пуш О., Гриндюк В. Особливості психолого-педагогічної готовності педагогів до роботи з обдарованими дітьми.....	128
Коваленко В. Дидактичні умови ефективної організації самостійної роботи студентів з англійської мови.....	138
Лялюк Г. Теоретико-методологічні підходи до виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми.....	145
Онищенко Н. Методологічні засади підготовки майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі до формування національної ідентичності учнів ліцеїв.	155
Петренко С. Сутність та особливості українських платформ масових відкритих онлайн-курсів (МВОК).....	165
Середюк Л. Міст між теорією і практикою: безперервне підвищення кваліфікації та відповідь на виклики сучасності з концепцією «Вчимося навчати німецької».....	174
Терещенко Т. Цифрові носії як засіб персоналізованого навчання іноземної мови.....	181

Шалівська Ю. Проблема професійної адаптації молодих педагогів у наукових дослідженнях.....	187
Fridrikh A., Bihunova S., Nikolaichuk H. Inquiry as a key to deeper learning.....	195
Доробки молодих науковців	
Mosina Yu. The role of visualization in education process.....	203
Дуброва А. Методичні аспекти формування іншомовного професійно-орієнтованого спілкування майбутніх фахівців.....	209
Никонорова Л. Інноваційні технології в освіті: метод проєктів у вивченні іноземних мов.....	216

УДК 004: 37. 018. 43(477)
DOI: [10.35619/iiv.v2i11.260](https://doi.org/10.35619/iiv.v2i11.260)

Петренко Сергій
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій
та методики викладання інформатики
Рівненського державного гуманітарного університету,
м.Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-5311-0743,
e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАТФОРМ МАСОВИХ ВІДКРИТИХ ОНЛАЙН-КУРСІВ (МВОК)

Анотація. Проаналізовано роль українських масових відкритих онлайн-курсів в організації системи дистанційної освіти в умовах карантину. Схарактеризовано найбільш популярні українські освітні платформи онлайн-освіти: Університет онлайн, Prometheus, EdEra, Освіта-онлайн, EDUGET, BYM online, LINGVA SKILLS, Освітній Хаб міста Києва, Brainbasket й ін.

На основі аналізу найбільш популярних вітчизняних платформ масових відкритих онлайн-курсів визначені сутнісні характеристики, особливості МВОК, їх переваги та недоліки.

Особливостями українських освітніх платформ для масових відкритих онлайн-курсів визначено: мультимедійний зміст, що покращує якість засвоєння навчального матеріалу через використання слухових та зорових рецепторів учасників освітнього процесу; контроль доступу до ресурсів, що значно спрощує роботу викладача за рахунок автоматичної реєстрації, формування електронних журналів тощо, що передбачає автоматичну перевірку великої кількості тестових завдань. Такі платформи забезпечують спрощення управління навчанням, можливість адміністративного моніторингу у відповідних документах й т. п.

Переваги МВОК: величезна різноманітність програм і курсів, лояльні витрати на освіту, комфортні умови навчання, гнучкість, використання в курсах різноманітного освітнього контенту, спілкування у відкритих дискусіях на сайті й широкі можливості зосередитися, прояв співробітництва, додаткова освіта, підвищення кваліфікації, відсутність будь-яких обмежень, розширення можливостей здобуття освіти для людей з особливими потребами, орієнтація на інноваційні футуристичні напрями.

Недоліки МВОК: система виключає індивідуальний підхід до студента, проблеми з мотивацією, надлишок та хаотичність навчальної інформації, проблема плагіату, академічної доброчесності, ідентифікації здобувача, якості системи оцінювання, нестача кваліфікованих людських ресурсів, проблема визнання сертифікату успішного закінчення онлайн-курсу університетами і роботодавцями.

Ключові слова: дистанційне навчання, масові відкриті онлайн-курси (МВОК), вітчизняні освітні платформи, сутність, особливості, переваги, недоліки.

Постановка проблеми. Масове поширення COVID-19, карантин, самоізоляція – це ті виклики, які наразі спричинили повну переорієнтацію системи освіти в усьому світі, й в Україні зокрема. Міністерство освіти і науки України низкою документів (наказ МОН № 406

від 16 березня 2020 р.; офіційний лист №1/9-176 від 25 березня 2020 р.) зобов'язує заклади освіти функціонувати у форматі дистанційного навчання (Міністерство освіти і науки України, 2020). І хоча система дистанційного навчання не нова, проте закладам освіти, педагогам бракує досвіду роботи в умовах карантину й повної ізоляції. Такий масовий неочікуваний та форсований перехід на «WorkFromHome» став неабияким викликом для освітянської спільноти, адже необхідно у доволі стислі терміни трансформувати 100% освітніх процесів. Найбільше об'єднання компаній-розробників програмного забезпечення в країні ЕРАМ Україне пояснює, що такі завдання – це час мобілізації організаційних здібностей, зміцнення горизонтальних взаємодій між локаціями і оперативного впровадження нових внутрішніх інструментів для організації дистанційного навчання (Кунічак, 2020).

У таких умовах актуалізується проблема створення й використання масових відкритих онлайн-курсів, посилюється увага до їх характеристик та технологічно-методичних можливостей для освіти слухачів.

Актуальність обраної теми для наукової розвідки підтверджує той факт, що Міністерство цифрової трансформації України презентувало оглядовий онлайн-курс сервісів дистанційного навчання «Карантин: онлайн-сервіси для вчителів» як оперативну відповідь на світовий виклик, зумовлений поширенням COVID-19 (Онлайн-курс для вчителів з дистанційного навчання, 2020).

Реалії актуалізують доцільність та подальший розвиток ринку онлайн-навчання, яке зумовило низку позитивних для освітнього поля процесів: відкритість, доступність і безкоштовність освітнього контенту для широкої аудиторії споживачів за рахунок зростання кількості освітніх онлайн-сервісів, каталогів освітянських платформ, використання інноваційних технологій навчання тощо.

Відтак, **мета пропонованої статті** – схарактеризувати вітчизняні платформи масових відкритих онлайн-курсів (МВОК) та визначити їх особливості.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Ідея використання відкритих дистанційних курсів не є новою. Теоретичні й практичні основи створення відкритих дистанційних курсів в Україні розроблено В. Ю. Биковим, В. В. Олійником, О. М. Самойленком, Є. М. Смирновою-Трибульською та ін.

Особливості відкритих масових курсів вивчали Я. Е. Андрющенко, І. В. Бацуровська, В. І. Гавриш, В. В. Лапінський, В. Л. Осецький, О. В. Співаковський, І. Л. Татомир, Ю. В. Триус, М. П. Шишкіна та ін. Зокрема, В. Л. Осецький, І. Л. Татомир досліджували роль масових відкритих дистанційних курсів у сучасному освітньому просторі на основі оцінювання якості та ефективності масових відкритих онлайн-курсів, що стосуються завершеності курсу, категорії осіб, які відвідують онлайн-платформи, та рівня відкритості й доступності курсу (Осецький та Татомир, 2017). Натомість І. В. Бацуровська проаналізувала використання масових відкритих дистанційних курсів у процесі освітньо-наукової підготовки магістрів у практиці вищої школи в Україні та за кордоном (Бацуровська, 2019).

Попри це на сьогодні відсутнє дослідження, у якому були б системно проаналізовані вітчизняні масові відкриті онлайн-курси у контексті їх практичного використання.

Вклад основного матеріалу дослідження. Масові відкриті онлайн-курси (МВОК) – це інтернет-курси з великомасштабною інтерактивною участю та відкритим доступом.

Власне термін «масові відкриті онлайн-курси (МВОК)» (англ. massive open online course (MOOC)) був запропонований у 2008 р. двома дослідниками – Б. Олександром і Д. Кормье в результаті роботи над курсом «Connectivism & Connective knowledge» (Бугайчук, 2013).

Англійська назва масових відкритих онлайн-курсів – Massive open online course – розшифровується так:

- *massive* (масовий) – для проведення цього курсу потрібна велика кількість учасників, як показує практика, тільки 10-15% учасників, що зареєструвалися, активно працюють, тому для оптимальної роботи та генерації інформації потрібно від 30 до 50 активних учасників;

- *open* (відкритий) – курс є безоплатним і будь-хто у будь-який момент може приєднатися до нього;

- *online* (онлайн) – означає, що матеріали курсу та результати спільної роботи знаходяться в мережі Інтернет у відкритому для учасників доступі;

- *course* (курс) – мається на увазі, що він має назву, відповідну структуру, правила роботи та загальні цілі, які згодом для кожного учасника можуть трансформуватися.

Отже, масові відкриті онлайн курси являють собою сукупність структурованого уніфікованого матеріалу в межах єдиного освітнього середовища, доступ до якого надається не лише представникам єдиного закладу освіти, а й широким масам населення без перевірки вхідних параметрів знань (Бацуровська, 2019).

Особливостями освітніх платформ для масових відкритих онлайн-курсів є: мультимедійний зміст, що покращує якість засвоєння навчального матеріалу через використання слухових та зорових рецепторів учасників освітнього процесу; контроль доступу до ресурсів, що значно спрощує роботу викладача за рахунок автоматичної реєстрації, формування електронних журналів тощо, що передбачає автоматичну перевірку великої кількості тестових завдань. Такі платформи забезпечують спрощення управління навчанням, можливість адміністративного моніторингу у відповідних документах й т. п.

Засобами реалізації масових відкритих онлайн-курсів виступають світові платформи, що розраховані на велику кількість учасників освітнього процесу, серед яких Coursera, Udacity, EdX, FutureLearn, і Tunes U, Udem, Khan Academy й ін.

У пропонованій розвідці схарактеризуємо сутність та особливості найбільш популярних українських платформ, а саме: Університет онлайн, Prometheus, EdEra, ВУМ online, LINGVA SKILLS, Освітній Хаб міста Києва.

В Україні першою спробою створення МООС стала платформа **Університет онлайн** Київського національного університету, відкрита у 2013 році. Платформа, автором концепції і менеджером якої був Іван Примаченко, мала на меті надавати вільний і абсолютно безкоштовний доступ до кращих курсів усім бажаючим в Україні і за кордоном. Кожен курс проєкту «Університет онлайн» повинен був складатися з відеолекцій, інтерактивних тестів, що передбачали закріплення отриманих знань, а також форуму, на якому студенти змогли б поставити питання викладачу та спілкуватися один з одним. Першим був масовий відкритий дистанційний курс «Бренд-менеджмент», який у липні 2013 року зібрав понад 9000 зареєстрованих користувачів (Тепла, 2016). Однак проєкт не став популярним.

Натомість, у жовтні 2014 року стартував ще один український освітній онлайн-проєкт, відомий як **Prometheus**, мета якого – зробити найкращі курси від провідних викладачів, університетів та організацій світу доступними для всіх (Prometheus). Це перший та найбільший проєкт безкоштовної освіти для всіх в Україні, створений Іваном Примаченком та Олексієм Молчановським. Prometheus працює на базі OpenEdx – неприбуткової платформи з відкритим кодом, яка була розроблена та впроваджена Массачусетським технологічним інститутом та Гарвардським університетом. Серед викладачів – лектори таких закладів освіти України, як КНУ імені Т. Шевченка, НТУУ «КПІ», Києво-

Могилянська бізнес-школа, Український католицький університет, Львівська ІТ-школа (LITS), а також юристи-практики та інші професіонали. На платформі представлено як окремі курси, так і цикли (бізнес, програмування, мови, історія). Станом на квітень 2020 року Prometheus пропонує 124 курси для онлайн навчання (Prometheus). Перевірити здобути знання слухачі мають змогу за допомогою різноманітних інтерактивних проміжних і фінальних завдань, успішне складання яких після завершення курсу дасть змогу отримати сертифікат, який цінується на національному ринку праці та поступово набуває професійного значення. Ця платформа співпрацює з викладачами кращих ЗВО України, яким надає можливість безкоштовно публікувати та розповсюджувати власні авторські курси (Prometheus).

Курси на платформі створені українською мовою, безкоштовні й доступні в мережі у будь-який час. Є й мобільний додаток для Android та iOS, що дає змогу вчитися за допомогою мобільних гаджетів. Курси Prometheus побудовані за системою пов'язаних між собою циклів, наприклад, за темою аналізу даних, підприємництва чи громадянської освіти. Є й цикл курсів з підготовки до ЗНО. Тож користувач, який зацікавився, наприклад, підприємництвом чи програмуванням, може пройти не один окремих курс, а цілу серію курсів.

Серед успішних українських проєктів, які сьогодні пропонують масові відкриті онлайн-курси, можна виокремити онлайн-платформу **EdEra** (Educational Era), яку було запущено на початку 2015 р. Мета EdEra – зробити освіту в Україні якісною, доступною та наявною у глобальному освітньому контексті. Особливістю платформи є те, що вона пропонує багато курсів і для учителів, і для підготовки майбутніх абітурієнтів до проходження зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) (**EdEra**). Напрями діяльності: шкільна освіта, професійна освіта, громадянська освіта, корпоративна освіта.

До кожної лекції (коротких відео, запитань і завдань для кращого засвоєння матеріалу) додається супроводжуючий матеріал – конспект з ілюстраціями та поясненнями. Кожного тижня слухачі здають домашнє завдання, а в кінці курсу – екзамен. Навчатись можна в будь-який зручний час, а успішність користувача підтверджується сертифікатом.

Станом на квітень 2020 року на платформі представлено 48 онлайн-курсів (EdEra). На EdEra є онлайн-книги з інтегрованими відео та тестами, блог з матеріалами про освітні тенденції, корисні прийоми та техніки навчання.

З лютого 2015 року в Україні функціонує платформа **Освіта-онлайн** – громадський проєкт, в межах якого відбувається дистанційна освіта учнів у форматі МВОК відразу за декількома напрямами, зокрема: курси підготовки до успішного складання ЗНО та ДПА з різних предметів шкільної програми, додаткові курси для учнів 1–11-х класів, які дозволять підвищити якість знань з того чи іншого предмету (дистанційний репетитор); курси «Гуртки та факультативи» («Цікава фізика в експериментах», «Хімія англійською мовою», «Підготовка до олімпіади з математики» та ін.); курси для батьків (Освіта-онлайн).

Інноваційна платформа **EDUGET**, яка почала працювати з вересня 2015 р., має на меті об'єднати кращих викладачів-практиків з тими, кому необхідні актуальні знання. Платформа надає можливість вчитися й навчати онлайн, у будь-який зручний час, у будь-якому місці. На платформі EDUGET розміщені курси російською, українською та англійською мовами. Курси є безкоштовні, а є й платні. Рівень складності може бути різним: програми для новачків, так і курси для професіоналів. Інноваційні технології платформи EDUGET допомагають отримувати знання й ділитися ними зручно й ефективно. Станом на квітень 2020 року на платформі розміщено 268 курсів: від підготовки до ЗНО (51 курс) до здорового способу життя (10 курсів) і кулінарії (1 курс) (**Eduget**).

Наявність і тип сертифіката визначаються автором курсу. У курсах, де передбачається оцінювання знань, як правило, доступні сертифікати двох типів: сертифікат про прослуховування курсу і сертифікат про успішне закінчення курсу. Для одержання сертифіката необхідно пройти всі активності курсу.

Останнім часом набувають популярності ще й такі українські платформи масових відкритих онлайн курсів: ВУМ online (Відкритий Університет Майдану), LINGVA SKILLS, Освітній Хаб міста Києва, Brainbasket й ін.

ВУМ online (Відкритий Університет Майдану) – освітня онлайн-платформа для безкоштовного навчання була запущена 1 жовтня у 2015 року. Саме тоді стартували перші дистанційні навчальні курси.

На платформі ВУМ online станом на квітень 2020 р. представлено 64 курси, зареєстровано понад 66 тисяч слухачів, понад 120 викладачів, видано понад 26 тисяч сертифікатів. Лекції читають провідні викладачі бізнес-шкіл, громадянського сектору, практики з бізнесу та соціальної сфери, а тому онлайн-курси пов'язані з такими напрямками як персональний розвиток, реалізація потенціалу, підприємництво, формування відкритого суспільства в Україні. Навчальні курси сформовані з невеликих відео-лекцій, практичних завдань та контрольних запитань (для перевірки набутих знань). Після перегляду всього курсу чи його блоків слухачам пропонується перевірити засвоєні знання за допомогою тестів. За результатами тестування видається іменний сертифікат про успішне завершення навчання. Відео-курси на ВУМ online для детального дослідження певної тематики згруповані в комплексні програми за напрямками, що дозволяє займатися відповідно до розробленої логіки навчання (Відкритий Університет Майдану).

LINGVA SKILLS – український проєкт з безкоштовного вивчення англійської мови, який працює з травня 2016 року і налічує 300 уроків. Навчання проходить в Skype, кожен слухач навчається за індивідуальним графіком або у групі до 6 осіб. За курс здобувач зможе швидко та без надзусиль засвоїти більше 20000 фраз англійською мовою та граматичні конструкції згідно із міжнародними стандартами (A1–B2), що дозволить йому вільно спілкуватись англійською у будь-якій ситуації. Кожний урок – це занурення у англомовне середовище та говоріння виключно англійською мовою з першого заняття, незалежно від рівня підготовки. В кінці курсу проходить тестування рівня володіння англійською мовою за допомогою Lingva.Test, який отримав схвалення Українського центру оцінювання якості освіти Міністерства освіти і науки (LINGVA SKILLS).

Освітній Хаб міста Києва: територія нових можливостей для кожного реалізується Департаментом освіти і науки Київської міської державної адміністрації спільно із Асоціацією інноваційної та цифрової освіти. Метою Освітнього Хабу міста Києва є забезпечення системної реалізації концепції «Навчання Упродовж Життя» (Life Long Learning) на території міста Києва, надавши можливість всім охочим безкоштовно отримати або покращити «м'які навички» (soft skills), які потрібні кожному та є затребуваними на сучасному ринку праці. У січні 2020 р. на порталі було зареєстровано майже 208 тисяч слухачів, проведено майже 600 тренінгів. Станом на квітень 2020 року платформа налічує 9 курсів: управління людьми і проєктами, емоційний інтелект, персональна ефективність, критичне мислення, школа HR та ін. (Освітній Хаб міста Києва). Освітній хаб міста Києва застосовує інноваційну модель «змішаного» навчання (blended learning), тобто поєднує онлайн-лекції та тестування з практичними тренінгами. Це дає змогу, з одного боку, охопити максимальну кількість людей, а з іншого – проконтролювати якість засвоєння знань та навичок.

Освітня платформа **Brainbasket** була запущена в квітні 2014 р. ініціативною групою провідних українських ІТ-компаній чи за участю представників Міністерства економіки України та КМДА. Мета – розвиток освіти в сфері ІТ в Україні (Brainbasket). Ключовими проєктами платформи є: Technology Nation – безкоштовні курси з основ програмування, які проводяться у 36 містах України у форматі blended learning. Приміром, у 2016 р. на цю програму було зараховано понад 1200 слухачів; Braintv – перший телеканал про ІТ в Україні. Новини, аналітика, освітні програми й власні передачі про галузь; Technology Nation Kids – всеукраїнський проєкт з безкоштовного навчання дітей програмуванню на основі Scratch.

Позитивною рисою українського ринку онлайн-освіти є не копіювання кращих західних практик, а прагнення створити власний освітній продукт. Освітні платформи намагаються співпрацювати з провідними компаніями з метою розробки курсів за їх спеціалізацією. Основний акцент ними зроблено на анонсуванні курсів з проєктного менеджменту та критичного мислення.

Таким чином, аналіз найбільш популярних вітчизняних платформ масових відкритих онлайн-курсів дає змогу виокремити такі їх основні переваги:

– величезну різноманітність програм і курсів: онлайн освіта пропонує величезний спектр вибору онлайн-курсів на будь-яку тему, починаючи від сільського господарства, закінчуючи медициною;

– можливість вчитися будь-де і будь-коли з будь-якого пристрою;

– лояльні витрати на освіту: онлайн-програми – більш доступний варіант освіти, тому що оплата або значно менша, або відсутня взагалі. Відпадає необхідність відвідувати заклади освіти, навчання доступне завдяки режиму онлайн часу;

– комфортні умови навчання, гнучкість: всі необхідні матеріали надаються здобувачеві в електронному вигляді, завдання можуть виконуватися в зручному для слухача темпі і часі;

– використання в курсах різноманітного освітнього контенту (текстова, аудіо-, відео- і графічна інформація), а також форумів і блогів;

– більш тісна взаємодія з викладачами, спілкування у відкритих дискусіях на сайті й широкі можливості зосередитися: здобувачі освіти стверджують, що при вивченні МВОК простіше зосередитися, тому що не доводиться відволікатися на інших слухачів. Ще один позитивний момент – прояв співробітництва, тобто слухачі беруть участь в обговореннях, обмінюються ідеями, тим самим починають ділитися своїми знаннями й досвідом;

– додаткова освіта: слухачі можуть одночасно працювати й вчитися завдяки МВОК, підвищувати свої знання, що в подальшому впливає на кар'єрний ріст;

– підвищення кваліфікації: широкі можливості підвищити свою кваліфікацію вже наявної професії або одержати додаткові більш глибокі знання, без відриву від роботи;

– відсутність будь-яких обмежень: вікових, освітніх, професійних, територіальних й т. п.;

– розширення можливостей здобуття освіти для людей з особливими потребами.

Водночас, можна виокремити низку *недоліків*:

– система МВОК виключає індивідуальний підхід до слухача, у результаті чого слухачі навчаються самостійно;

– проблеми з мотивацією: відсутні покарання за незавершеність навчання. Величезна кількість здобувачів залишає навчання через відсутність мотивації;

– надлишок та хаотичність навчальної інформації;

– проблема плагіату, академічної доброчесності, ідентифікації здобувача;

– якість системи оцінювання: при онлайн-навчанні виключаються практичні й лабораторні заняття, часто необхідні для закріплення теоретичного матеріалу.

Спостерігаються прогалини в оцінюванні, яке проводиться комп'ютером, як наслідок – проблема оцінювання наукових і творчих праць. Відсутній контроль над отриманими знаннями, слухачі, відповідаючи на тестові завдання або вирішуючи творчі питання, найчастіше користуються додатковими матеріалами, тим самим виключається самовираження власних думок і усні відповіді;

– розробка масових відкритих онлайн-курсів потребує матеріальних витрат і кваліфікованих людських ресурсів, що є проблемою для системи вищої освіти України в умовах економічної кризи. У вітчизняній системі освіти більшість викладачів не підготовлена до масового переходу на електронне навчання як професійно, так і морально;

– проблема визнання сертифікату успішного закінчення онлайн-курсу університетами і роботодавцями.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Здійснений аналіз найбільш популярних вітчизняних платформ МВОК уможливив низку висновків: платформи масових відкритих онлайн-курсів (МВОК) в цілому є перспективними для системи освіти і можуть використовуватися в закладах вищої освіти України; найбільшим є попит у проєктів, за допомогою яких споживачі мають можливість швидко здобути нову кваліфікацію та оволодіти конкретними навичками, які згодом можна буде вдало конвертувати в дохід; МВОК мають специфічні особливості, низку переваг і недоліків, які необхідно враховувати при організації дистанційного навчання. У реаліях вітчизняної вищої освіти масові відкриті онлайн-курси мають відіграти важливу роль у підвищенні академічного рівня викладачів, моніторингу ними світових тенденцій в освіті, їх інтеграції у міжнародне наукове співтовариство та розширенні міжнародних контактів.

У майбутньому потребує вирішення проблема ідентифікації слухачів, плагіату та академічної доброчесності під час вивчення МВОК.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вирішенні складної та актуальної нині проблеми - навчити молодь розумінню специфічних моментів освіти на платформах МВОК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Міністерство освіти і науки України. (2020). *Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо особливостей організації освітнього процесу під час карантину»*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-osoblivostej-organizaciyi-osvitnogo-procesu-pid-chas-karantinu> [Дата звернення 20 квітня 2020].

Куничак, О. (2020). *Що відбувається з освітою в умовах карантину?* URL: https://biz.ligazakon.net/ua/analytics/194213_shcho-vdbuvatsya-z-osvtoyu-v-umovakh-karantinu [Дата звернення 20 квітня 2020].

Онлайн-курс для вчителів з дистанційного навчання. Середня освіта. (2020). URL: <http://osvita.ua/school/71965/> [Дата звернення 14 квітня 2020].

Осецький, В. та Татомир, І. (2017). Роль масових відкритих онлайн-курсів у сучасному «освітньому ландшафті». *Науковий журнал «Економіка України»*. 12 (673). с. 86–98.

Бацуровська, І. (2019). *Теоретичні і методичні засади освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах масових відкритих дистанційних курсів*. Доктор педагогічних наук. Житомирський державний університет імені Івана Франка. 42 с.

Бугайчук, К. (2013). Массовые открытые дистанционные курсы: история, типология, перспективы. *Высшее образование в России*. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/massovye-otkrytye-distantsionnye-kursy-istoriya-tipologiya-perspektivy> [Дата обращения: 14.04.2020].

Тепла, М. *Масові відкриті онлайн курси в Україні: сучасні тенденції розвитку, можливості та досягнення*. Київ: КНЕУ, 2016. сс. 82–84

Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/courses-catalog/> [Дата звернення 20 квітня 2020].

EdEra. URL: <https://www.ed-era.com/> [Дата звернення 24 квітня 2020].

Osvita-onlain. URL: osvita-online.com.ua [Дата звернення 24 квітня 2020].

Eduget. URL: eduget.com [Дата останнього звернення 24 квітня 2020].

Відкритий Університет Майдану. URL: <https://vumonline.ua/> [Дата звернення 20 квітня 2020].

LINGVA SKILLS. URL: <https://lingva.ua/> [Дата звернення 20 квітня 2020].

Osvitniiy Hab міста Києва. URL: <https://eduhub.in.ua> [Дата звернення 20 квітня 2020].

Brainbasket. URL: brainbasket.org [Дата звернення 20 квітня 2020].

REFERENCES

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2020). *Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Shchodo osoblyvosti orhanizatsii osvitnoho protsesu pid chas karantynu»* [Sheet of the Ministry of Education and Science of Ukraine “Features of the Organization of the Educational Process in the Period of Quarantine”]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-osoblyvostej-organizaciyi-osvitnogo-procesu-pid-chas-karantynu> [Data zvernennia 20 kvitnia 2020]. (in Ukrainian)

Kunychak, O. (2020). *Shcho vidbuvaietsia z osvitoiu v umovakh karantynu? [What happens to Education in the Context of Quarantine?* URL: https://biz.ligazakon.net/ua/analytics/194213_shcho-vdbuvatsya-z-osvtoyu-v-umovakh-karantynu [Data zvernennia 20 kvitnia 2020]. (in Ukrainian)

Onlain-kurs dlia vchyteliv z dystantsiinoho navchannia. Serednia osvita [Online Course for Distance Learning Teachers]. (2020). URL: <http://osvita.ua/school/71965/> [Data zvernennia 14 kvitnia 2020]. (in Ukrainian)

Osetskyi, V. ta Tatomyr, I. (2017). *Rol masovykh vidkrytykh onlain-kursiv u suchasnomu “osvitnomu landshafti”* [The Role of Massive Open Online Courses in the Contemporary Education]. *Naukovyi zhurnal “Ekonomika Ukrainy”*. 12 (673). s. 86-98. (in Ukrainian)

Batsurovska, I. (2019). *Teoretychni i metodychni zasady osvitno-naukovoï pidhotovky mahistriv v umovakh masovykh vidkrytykh dystantsiinykh kursiv* [Theoretical and Methodical Foundations of Educational and Scientific Training of Masters in the Conditions of Massive Open Distance Courses]. *Doktor pedahohichnykh nauk. Zhytomirskyi derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka*. 42 s. (in Ukrainian)

Bugaichuk, K. (2013). *Massovye otkrytye distantsionnye kursy: istoriya, tipologiya, perspektivy* [Massive Open Distance Courses: History, Typology, Prospects]. *Vysshee obrazovanie v Rossii*. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/massovye-otkrytye-distantsionnye-kursy-istoriya-tipologiya-perspektivy> [Data obrashcheniya: 14.04.2020]. (in Russian)

Тепла, М. *Масові відкриті онлайнкурси в Україні: сучасні тенденції розвитку, можливості та досягнення* [Massive Open Online Courses in Ukraine: current Development Trends, Opportunities and Achievements]. Київ: КНЕУ, 2016. s. 82–84 (in Ukrainian)

Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/courses-catalog/> [Data zvernennia 20 kvitnia 2020].

EdEra. URL: <https://www.ed-era.com/> [Data zvernennia 24 kvitnia 2020].

Osvita-onlain [Online Education]. URL: osvita-online.com.ua [Data zvernennia 24 kvitnia 2020]. (in Ukrainian)

Eduget. URL: eduget.com [Data zvernennia 24 kvitnia 2020].

Vidkrytyi Universytet Maidanu [Open University of Maidan]. URL: <https://vumonline.ua/> [Data zvernennia 20 kvitnia 2020]. (in Ukrainian)

LINGVA SKILLS. URL: <https://lingva.ua/> [Data zvernennia 20 kvitnia 2020].

Osvitnii Khab mista Kyieva [Kyiv Educational Hub]. URL: <https://eduhub.in.ua> [Data zvernennia 20 kvitnia 2020]. (in Ukrainian)

Brainbasket. URL: brainbasket.org [Data zvernennia 20 kvitnia 2020].

ESSENCE AND FEATURES OF UKRAINIAN PLATFORMS FOR MASSIVE OPEN ONLINE COURSES (MOOC)

Serhii Petrenko

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Information
and Communication Technologies and Teaching
Methods for Informatics,

Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-5311-0743,

e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

Abstract. The role of Ukrainian mass open online courses in the organization of the system of distance education in the conditions of quarantine has been analyzed. The author characterized popular Ukrainian online education platforms: Online University, Prometheus, EdEra, Education online, EDUGET, VUM online, LINGVA SKILLS, Kyiv Educational Hub, Brainbasket, and others.

Based on the analysis of the most popular Ukrainian platforms for mass open online courses the essential characteristics, features of the MOOC, their benefits, and disadvantages have been identified.

There have been defined some features of Ukrainian educational platforms for mass open online courses: multimedia content that improves the quality of learning material using the auditory and visual receptors of participants in the educational process; control access to resources, which greatly simplifies the work of the teacher at the expense of automatic sign-ups, e-journals, etc. that require automatic verification a large number of test tasks; such platforms provide simplified management training, the possibility of administrative monitoring in relevant documents, etc.

Advantages of MOOC: a huge variety of programs and courses, a fair amount of expenses education comfortable learning conditions, flexibility, the use of a variety of educational content in courses, communication in open discussions on the site and ample opportunities to concentrate, the collaboration, additional education, advanced training, the absence of any restrictions, expanding educational opportunities for people with special needs, focus on innovative futuristic areas.

Disadvantages of MOOC: the system excludes an individual approach to the student, problems with motivation, excess and randomness of educational information, there is the problem of plagiarism, academic integrity, identification of the applicant, the quality of the assessment system, the lack of qualified human resources, the problem of recognizing the certificate of successful completion of an online course by universities and employers.

Keywords: distance learning, mass open online courses (MOOC), national educational platforms, nature, features, advantages, disadvantages.

Стаття надійшла до редакції 22. 04. 2020 р.

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 11
Том 2

Упорядники:
проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М.

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 28.05.2020 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,7. Замовлення №204/1. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні** : зб. наук. пр. Вип. 11. Том 2/ упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : Н. М. Коляда, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ,
2020. – 227 с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ВРМ-ПОЛІГРАФ
вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 33000;
тел.: 0362-64-21-34